

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

VII. Acerbior correctio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

gnandum facilis est, erit ad peccandum procli-
 uior. Quare modeste, mature & benigne ad
 Bon. de 6. alis, singula respondeat, & impetum feruoris reprimat, ne in voce aut vultu, seu moribus impatientiam ostendat. tunc enim magis proficit per patientiam, & tandem deuincit, quos impetuosè agendo prouocaret. teste Sapiente (Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur.) vix enim commotio commotione sedatur. Impatientia enim Pralati & Superioris confundit quæ promouere poterat bona.

CAPVT VII.

Acerbior correctio.

Moral. lib. 20. cap. 3. **D**ui Gregorij Magni verba sunt: Qui præest, ea se circa subditos mensura moderetur: quatenus & aridens timeri debeat, & iratus amari; ut eum nec nimia lætitia vilem reddat, nec immoderata seueritas odiosum. Sæpe enim subiectos frangimus, dum plus iusto vigorem iustitiæ tenemus: qui profecto vigorem iam iustitiæ non erit, si se sub iusto moderamine non custodit. vt bene Iuo: Immoderatus rigor disciplina quos corripit non corrigit, sed in laqueum diaboli præcipitanter impellit. qui si frequenterur, obdurefcit subditorum animus, callumq; seuerioribus factis monitisque obducit: in consuetudinem deinde

de ac tanquam in naturam acrimonia vertitur, totusque homo denso quasi sopore aut nebula inuoluitur, ut nec profutura quidem videat.

Speratus deinde fructus omnis perit, dum subditi sibi persuadent, ex indignatione quadam animi, perturbatione, alienatione, aut adnato quopiam aut accersito odio monita nasci potius, quam ex commiseratis, aut patris, aut benigni medici affectu, aut emendationis aut perfectionis studio.

Exurgit deinde melioris spei, aut rei, aut amoris loco, exacerbatio, & à Superioribus vehementior alienatio, querimoniis, oblocutionibus, ac non raro etiã detractionibus permista.

Vilescit denique Superior apud suos; plurimumque illi de nominis æstimatione decedit, non apud suos tantum sed & apud alios. neque enim imperiosior sauiorq; illa ratio domesticis limitibus continetur; decurrit per regna, nec raro ad externos. quæ res non leuiter propagationi diuinæ gloriæ, religionis, ac proximorum salutis impedimento est. Semel enim cõcepta de Superiore opinio vbi inualuit, excindi vix potest; ut iam non nisi cum muneris abdicatione deponi possit.

Et quid à tali Superiore sperari potest, omnium ab illo suorum animis alienatis? Sanè coacta imperia diu stare non possunt, minùs etiam incrementa sumere. illa ætatem sentiunt, diuitemque crescunt augmento, quæ amore ac beneuolentia continentur.

Et in coactis, seruorum ac mancipiorum more, imperantis oculo deseruient; mens imperia auersabitur: ac si clàm esse res possunt, negliguntur. si sæuiora imperia cogant, cum fastidio peraguntur, & tanquam de superficie imperata raduntur, nec ultra extremam præceptorum cutem itur.

Accedit, pudore posito, effrons iam animus, cuius teneram frontem acrior correctio indurauit, & depudere docuit, verecundia omni exuta; nec ultra, publicè an palàm increpes, colorem mutabit; stabit interritus, saxo quàm homini similior; & ferè seipsum in duritiem animat; credes cataphractum, & armis vndique cinctum: ita aduersus acriora imperia firmavit pectus. incudem arbitreris, malleis densè subactam, & repercutientem verbera, adeoque & verberè duriores, quasi ab illo robur mutuetur.

Et grauis in Superiore error est, ab vstu-
lan-

lantibus medicationem inchoare. à mitioribus curatio instituenda est, nec ad illa veniendum, nisi vis mali molliora respuat: ac tum etiam cautè & prudenter ad ignes aut nouaculam eundum: vt sentiat æger, non voluntate medici, sed mali necessitate ad illa trahi. conandumque quantum fieri potest, vt ipse æger non illibenter acriora patiat; non quòd hæc amet, sed quòd salutem, quam videt sine his non posse parari, desideret. quod vbi Superior tanquam medicus persuaserit, non magno negotio vltro incurret in duriora, ferrumque & ignes si non amabit, feret tamen saluti consequendæ.

Verùm magna opus dexteritate & efficacia, potenti que persuasione; ac nisi patris senserit manum, non domini, aut sæuientis iudicis, nequidquam sudabitur. quòd si verum parentem senserit, induet filij affectum, nec quidquã illi iam atrox, quod à veri patris sibi venire persuaserit dextra; ac plus etiam ab amica huius manu amabit verbera, quàm acriora à iudice verba, aut ab amarulento vultu indignantia monita, imò quàm ab indignabundo ore ementita oscula.

Vnde in omni correctione primò se amare, patrem esse, nec aliud quàm filij

salutem velle, inuitum deinde ad duriora venire ostendat: excitetq; in subdito filialem affectū, & confidentiæ magnæ fortes imprimat aculeos: operā suam spondeat, commifereatur laboranti: quòd si lacrymas ille profuderit; misceat, si potest, suas: ac quasi consilium petens, roget, quod ægro in tanto malo remedium occurrat: addat deinde aliquid de suo: ac si maiora ille proponat, moderetur & mitiget, & non magno labore rem omnem ad felicem exitum deducet. Bene in hanc sen-

In c. 6.
epist. ad
Galat.

tentiam Augustinus: *Nunquam alieni peccati obiurgandi suscipiendum est negotium, nisi cum internis interrogationibus examinantes nostram conscientiam, liquido nobis coram Deo responderimus, dilectione nos facere. quidquid enim lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis. Dilige & dic quod voles. nullo modo maledictum erit, quod specie maledicti sonuerit. si memineris senserisq; te in gladio verbi Dei liberatorem hominis esse velle ab obsidione vitiorum.* & alibi: *Piè cauteq; vigilandum est, ut cum aliquem reprehendere vel obiurgare nos necessitas coegerit, primum cogitemus, utrum tale sit vitium, quod nunquā habuimus, vel quo iam caremus. si nunquam habuimus, cogitemus & nos esse homines, & habere potuisse: si verò habuimus, & non habe-*

De
serm.
Dom. in
monte.

habemus, tangat memoriam communis fragilitas, ut illam reprehensionem aut obiurgationem, non odium sed misericordia precedat: si autem cogitantes nosmetipsos inuenerimus in eo esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus; non reprehendamus, neque obiurgemus, sed tamen congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum inuitemus.

Remedia.

MOnemur à Magno Gregorio: Sunt ^{Moral.} nonnulli ita districti, ut omnem etiam ^{lib. 13.} mansuetudinem benignitatis amittant: & sunt ^{cap. 12.} nonnulli ita mansueti, ut perdant districti iuræ regiminis. vnde cunctis rectoribus utraque summopere sunt tenenda, ut nec in disciplina vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursum in mansuetudine districtiōnem deserant disciplina: quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt; nec disciplina vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. regat ergo disciplina vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta. & alibi: Neesse est ut quisquis sanandis ^{pastor.} vulneribus præest, in vino (Samaritani exem- ^{par. 2.} plo) ^{6. 6.}

plo) morsum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mudentur putrida, per oleum foueantur sananda. Miscenda ergo est lenitas cum seueritate, faciendum quoddam temperamentum ex utroque, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. sit itaque amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans: sit zelus, sed non immoderate sauiens: sit pietas, sed non plus quam expediat parcens: ut dum se in arce regiminis iustitia clementiaq; permisceant, is qui praest corda subditorum & terrendo demulceat, & tamē terroris reuerentiam demulcendo constringat. & antè: Curandum ut rectorem subditis & matrem pietas, & patrem exhibeat disciplina: atque inter hac sollicita circumspèctione prouidendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa.

Proderit in hac re frequentata hæc cogitatio; Memento regere, ut regi voles; nec quidquam in alio experire, quod in pari delicto in te nolles. Sepone personam iudicis, indue patris; amari malis, quam timeri; neque quidquam metu peragas, quod amore possis, memor verborū Pro-

Prosp.
sent. 163

sp. In domo iusti etiam qui imperant, eis seruiunt, quibus videntur imperare. quia non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi: nec principandi superbia, sed prouiden-

d'i

*di beneficentia. Benè Isidorus: Qui delinquē-
tem superbo vel odioso animo corrigit, non e-
mendat sed percutit. quidquid enim proteruus
vel indignans animus protulerit, obiurgantis
furor est, non dilectio corrigentis.*

*Lib. 5.
de sum.
bono.*

Iuuabit diligens personarū & morborū
consideratio, prudentium medicorum
more; neque enim omnium conditio
morbulque eadem medicamenta admit-
tit. & grauissimus error illorum est, qui in
omni populo, persona, ætate, morbo,
tempore, eadem medicamenta adhiben-
da censent. lenia enim quidam maximo
admittunt fructu, dura noxio ferè euentu
hauriunt; potentioribus alij exstimulandi
sunt, mollia contemnunt, adeoque exa-
speratur his suauibus malum & irritatur,
frustraneo ac nocituro etiam euentu.

Magna proinde cautione, ac prouida in
his circumspeditione opuse est: minus tamē
vniuersim delictū est in mitioribus, quā in
acrioribus peccare: & facilius in illis uenia,
& promptior emendatio est. quod si quē
viderit conatum superandis malis adhibe-
re, manum illi porrigat qualem lapso sibi
aut labenti porrigi uellet, memor Sapien-
tis: *Ne spernas hominem auertentem se à pecca-*
to: neque improperes ei. memento quoniam o-
mnes in correptione sumus. & Apostoli: *Si præ-*
occu-

Eccli. 8.

*Ad Ga-
las. 6.*

occupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. talem nimirum, teste Bonauentura, satisfactionem imponite, per quam agnoscat pondus reatus sui; ita tamen clementer, sicut tibi met velles alium compati, si tali peccato delinqueres.

De 6.
alis c. 7.

CAPVT VIII.

Paternæ gubernationis neglectus.

Illam nisi Superior quâ verbis & externa beneuolentiæ ostentatione, quâ rebus potissimum ipsis ex sincero, non simulato paterno affectu natis, ostenderit, ita vt inferior reipsa patrium in se Superioris animum persentiscat, sibi que penitus persuadeat, tali in se Superiorem affectu duci; frustra filialem erga se subditorum amorem affectumque sperabit. vt certissima in inferioribus affectuum regula è Superiorum affectu petenda sit: qui si per omnia patrius sit; filialem etiam in subditis expectet. si sæcularem, politicum & despoticum dominatum sapiat; similem in subdito affectum speret; famulitiamque potius obsequentiam, quàm filialem; mandatorumque executionem

à ti-